

comportamentului elevului. Prin informațiile pe care le furnizează, *autoevaluarea* are un rol esențial în întregirea imaginii elevului din perspectiva judecății de valoare.

Bibliografie

1. Curriculum național. Învățământul primar. Chișinău: Lyceum, 2018. 212 p. ISBN 978-9975-3258-0-6.
2. Frumos, F. Didactica. Fundamente și dezvoltări cognitiviste. Iași: Polirom, 2008. 213 p. ISBN 978-973-461242-0.
3. Ghid de implementare a metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar. Clasele I-IV. Chișinău, 2019. 29 p.
4. Manolescu, M. Teoria și metodologia evaluării. București: Editura Universitară, 2010. 328 p. ISBN 978-973-749-952-3.
5. Minder, M. Didactica funcțională. Obiective, strategii, evaluare. Chișinău: Editura Cartier Educațional, 2003. 412 p. ISBN 9975-79-39-16.
6. Stoica, A. Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practica. București: Editura Humanitas Educațional, 2003. 137 p. ISBN: 973-8289-68-8.

CZU:82-95

BUBURUZA – PERSONAJUL (NE)FERICIT AL LILIANEI COROBCA

STRĂJESCU Natalia, conf. univ., dr.,
Catedra Limba și Literatura Română
Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. *În acest articol ne vom referi la protagonista romanului „Buburuza” de Liliana Corobca, Vasilica Buburuz, care își destăinuie, sub forma unei ultime confesiuni, propria viață. Face acest lucru la rugămintea unei jurnaliste, profund marcată de existența (ne)fericită a acestei tinere. Probabil acesta ar fi un pretext narativ pentru a desprinde din esența reportajului istoria de viață a personajului, dându-i romanului conotații autobiografice. Povestirea eroinei este una care debordează de trăiri și sentimente dintre cele mai diverse: de la milă, compasiune, suferință, jale, compătimire până la empatie, apreciere, respect și admirație.*

Cuvinte-cheie: *handicap, dizabilitate, buburuză, zbor, reportaj, iubire.*

Summary. *In this article we will refer to the protagonist of the novel „Buburuza” by Liliana Corobca, Vasilica Buburuz, who reveals, in the form of confession, her own life. She does this at the request of a journalist, deeply marked by the (un)happy existence of this young woman. Probably this would be a narrative pretext to deduce from the essence of the report the life story of the character, giving the novel autobiographical connotations. The heroine's story is one that overflows with the most diverse feelings and sentiments: from pity, compassion, suffering, mourning, compassion to empathy, appreciation, respect and admiration.*

Keywords: *disability, ladybug, flight, reportage, love.*

Buburuza este cel mai recent roman al tinerei scriitoare basarabene Liliana Corobca, apărut la editura POLIROM în 2019. Ca și celelalte scriituri, printre care menționăm *Un an în paradis* (2005), *Kinderland* (2013), *Imperiul fetelor bătrâne* (2015), *Caiet de cenzor* (2017), *Capătul drumului* (2018), și *Buburuza* a fost receptat cu interes de publicul cititor. Căci Liliana Corobca știe să-și farmece lectorul cu poveștile de viață pe care le redă în paginile cărților sale, în care sunt antrenate personaje din diverse tipologii umane. O mărturisește însăși autoarea: „*Eu consider că fiecare roman este o provocare. Sunt curioasă să văd dacă pot intra adânc în subiect, dacă reușesc să-l duc la capăt, dacă înțeleg tipologia, psihologia unui atare personaj. Pe mine mă provoacă tipul de personaj care este foarte departe de mine și de viața mea, pentru că eu am o viață normală, care nu iese prin nimic în evidență, de aceea nu mi se pare interesant să-mi folosesc autobiografia când scriu. În schimb, atunci când îmi imaginez viața unui personaj și intru în pielea lui, mi se pare că-mi îmbogățesc și experiența*” [1].

În acest articol ne vom referi la protagonista Vasilica Buburuz, care își destăinuie, sub forma unei ultime confesiuni, propria viață. Face acest lucru la rugămintea unei jurnaliste, profund marcată de existența (ne)fericită a acestei tinere, Vasilica vorbind „despre copilăria mea, despre anii de studenție, despre problemele cu care ne confruntăm noi, cei cu dizabilități, despre experiențele care mi-au marcat viața, despre activitatea mea profesională, ce mi-aș dori să se schimbe în jur, ce sfaturi și recomandări am pentru contemporani” [2, p. 10]. Probabil acesta ar fi un pretext narativ pentru a desprinde din esența reportajului istoria de viață a personajului, dându-i romanului conotații autobiografice. Povestirea eroinei este una care debordează de trăiri și sentimente dintre cele mai diverse: de la milă, compasiune, suferință, jale, compătimire până la empatie, apreciere, respect și admirație.

Dar mai întâi să facem unele prezentări despre protagonistă: „Pe mine mă cheamă Vasilica Buburuz, mă prinde culoarea roșie, am părul negru, creț și scurt (acum) și lumea îmi zice că semăn cu o buburuză chiar fără a-mi ști numele de familie” [2, p. 31]. Și, respectiv, de la numele de familie a derivat și porecla fetei – Buburuza. Un moment de neatenție din partea bunicii de pe tată i-a marcat existența: mama i-a spus că s-a născut un copil perfect, dar, fiind lăsată în grija bunicii, când era să cadă din pat, aceasta a tras-o tare de picior, copilul plângând de durere, iar când a început să meargă, era deja prea târziu, căci osul s-a prins strâmb. Sărea ca un greier biata fată. Dar se părea că nu era suficientă această nenorocire, căci peste câțiva ani o altă tragedie avea să-i marcheze în totalitate soarta: tatăl descărca un tractor cu lemne pentru propria lor casă, iar din cauză că Vasilica nu a reușit să se ferească, lemnele au strivit-o, devenind o infirmă care trebuia să-și ducă zilele mai departe în cărucior. Această secvență plină de dramatism, existența pe care trebuia să și-o ducă mai departe dependentă și ținută într-un scaun cu rotile, reprezintă marea nefericire a Vasilicăi Buburuz. Liliana

Corobca accentuează nota dureroasă prin pasaje evocatoare profunde și dureroase: „Sunt singură în casa mea de atâția ani, nu mă mai duc în vizite, nu prea ies... Îmi vine greu să compar, în toate amănuntele, modul meu de viață cu al celorlalți. Ei se trezesc și merg la baie, iar eu nu pot. Baia e un ritual complicat și încă jenant... Nu pot ieși din casă decât dacă am pe cineva dispus să facă asta pentru mine, cineva suficient de puternic pentru a mă muta din pat în cărucior. Mâncarea aștept să-mi fie servită, singură nu pot să-mi prepar, nici să-mi încălzesc” [2, p. 11].

Copilăria Buburuzei nu a fost una colorată. Se considera o povară pentru părinții săi, dorindu-și, în repetate rânduri, moartea, unica ei salvare. Handicapul locomotor pe care-l avea Buburuza o izolase într-o lume solitară, își petrecea zilele după cuptor, fiind uitată chiar de familia sa. Dar nu acuza pe nimeni, din contra, îi compătinea pentru chinul pe care-l provoca. Ființa care îi era cel mai aproape era mama, deși era prea reticentă cu Vasilica: „Am așteptat cu dinții strânși și cu pumnii încheștați ca mama să mă mângâie și pe mine, să mă hrănească, să mă laude ca pe frații mei, să-mi zâmbească tandru și să mă ierte pentru chinurile la care o supuneam, pentru vina de a fi cum sunt, vină fără vină” [2, p. 34]. Își iubea mama, o iubea când zâmbea, deși rareori îi vedea chipul luminat. O adora când i se adresa: „Vasilicuța mamei, cea cuminte și frumoasă!.. care are piciorușe de cocuță și inimă de împărăteasă” [2, p. 33]. Aceste momente de duioșie i s-au întipărit pentru totdeauna în memorie și în clipele de grea încercare amintirea lor o emoționa nespus de mult.

Dacă mama îi mai oferea dulcegării, atunci relația cu tatăl a fost una destul de tensionată. De la tragicul accident vine probabil această încordare sufletească. Nu îndrăznea nici să i se uite în ochi, o evita când era prin preajma lui, nu i se adresa și nu îi vorbea. Vasilica își dorea să fie o umbră, o absență. Tatăl său era dur și în relația cu ceilalți membri ai familiei, în special cu mama, care era cu vreo zece ani mai tânără decât el. Își ura tatăl, îi dorea moartea mai ales când o bătea pe mama: „Sufeream când se certa cu tata, iar când o trântea cu un pumn la pământ, îmi doream să mor și eram sigură că toate nenorocirile din viața părinților mei se întâmplau din cauza mea” [2, p. 35]. Dar toate aceste neazuri vor înceta odată cu ruperea Vasilicăi din mediul familial și ieșirea ei în lume pentru a-și face un rost, căci era deșteaptă, istețată, capabilă, sânguincioasă și foarte frumoasă: „Chiar dacă arătam a copil mic, nedevelopat fizic, mintea nu-mi era a unui prunc, înregistram reacția oamenilor, înțelegeam și sufeream poate mai mult decât ceilalți” [2, p. 33].

Destinul a fost prea dur cu Vasilica chiar de la apariția ei în lume. Respinsă de tată, care nu-i vorbea niciodată, nu o privea, o evita, nu o suporta în preajmă, ignorată uneori de mama care se părea că urmează exemplul tatălui, cu frați care se jucau cu alți copii numai nu cu ea, Vasilica Buburuz reușește să-și adune puterile și simțurile cu care mai era înzestrat corpul ei și să se avânte în lumea mare, iar odată cu aceasta au dispărut și amintirile din copilărie. „*Buburuza nu e înrăită, nu privește chiorăș către normalitatea celorlalți, nu invidiază, nu e plină de fiere. Și mai ales nu acuză pe nimeni pentru ceea ce este ea*” [3]. În unele momente se simte împlinită: „*Să îți extragi picioarele imagine*

și perfecte din visele cele mai adânci, să evadezi din vis în realitate și să accepți. Să înțelegi că există ceva la care nu vei avea acces niciodată, ceva ce nu vei face niciodată, nu le avem pe toate, nu ajungem la toate și totuși Dumnezeu ne trimite un semn, avem ceva unic, fiecare în felul său. Ceva minunat la care putem ajunge fără picioare sau fără mâini, fără ochi, fără auz... Le poți avea pe toate la un loc și, cu toate astea, să fii nefericit și departe de semnul divin. Sunt un om întreg și sunt un om fericit, uneori mai mult decât cei cu picioare care aleargă mereu încolo și înapoi fără nici un scop” [2, p. 25].

Cel care a determinat-o să-și urmeze visele, să demonstreze că poate, că a fi în scaun cu rotile nu înseamnă să nu poți, să-și continue studiile la oraș, a fost Inochentie, băiatul cu handicap locomotor, alături de care Vasilica a învățat să se bucure, să trăiască fără a aștepta moartea în fiecare secundă: „De la el am învățat că nu-ți trebuie picioare ca să fii de folos, că poți face lucruri frumoase chiar și cu niște mâini subțirele ca ale mele” [2, p. 54]. În familia lui Kent (Inochentie) a fost primită cu căldură părintească, iar împreună cu frații acestuia au făcut mărtisoare, mărtisoare cu buburuze, pe care le vindeau foarte bine, în acest fel câștigându-și primii bani. Kent ținea foarte mult la Vasilica, doar că nu dorea ca să o lege de el, ci să-i dea posibilitatea și imboldul de a descoperi și cuceri lumea. Sentimentele și le ascundea de fiecare dată, deși era tandru și gingaș în maniere, în atitudini și în gesturi. „Ținându-mă în brațe, el mi-a zis că trebuie să plec mai departe, să învăț, să cuceresc marele oraș, că la sat nu am nici un viitor. Că sunt puternică, că am aer de învingătoare, că voi trece peste toate greutățile și obstacolele” [2, p. 207]. Îndemnul lui la despărțire este memorabil și semnificativ: „Ține minte: nu ești om fără picioare, nu ești inferioară, nu ești mai rea decât alții. Dumnezeu nu ți-a dat în toate părțile, a luat de la picioare și a pus în alt loc. Trebuie să vezi unde și să folosești darul” [2, p. 210]. Gândurile și sfaturile lui au urmat să vegheze asupra Vasilicai de la distanță, apoi din ceruri, odată cu trecerea lui Inochentie în neființă.

Respectându-i îndemnul, Buburuza urmează două facultăți, de limbi străine și de filosofie, apoi susține și un doctorat în literatura engleză, ceea ce îi oferă posibilitatea să câștige bani, să-și cumpere propriul apartament și să aibă o menajeră care să-i pregătească mâncare și uneori să o scoată la aer sau la vreun eveniment cultural. Studentă fiind, a învățat foarte bine, obținând bursa de merit din care se întreține și își ajută familia. În urma numeroaselor lecturi, a învățat să se exprime, să-și dezvolte capacitatea de convingere și încrederea în sine, să se pună în valoare.

Această deschidere îi oferă protagonistei noastre posibilitatea să se descopere, să cunoască oameni din societatea înaltă, să se manifeste în deplinătatea capacităților sale intelectuale. Lucrează foarte mult, face meditații de limbă engleză cu copiii, traduceri, convorbiri de tot felul, corectură la un ziar care o plătește foarte bine, colaborează la o editură, este implicată în diverse proiecte la asociația persoanelor cu handicap pe care a întemeiat-o, fiecare activitate în parte consumând-o, fără să aibă timp să se gândească la propria persoană.

Al doilea bărbat din viața Vasilicăi a fost Leonid, coleg de facultate, un mediocru și prefăcut, un oportunist care nu se dădea în lături de a face carieră pe spatele strâmb al Vasilicăi. Ea îl întreținea cu bani, îi scria referate pe care și le atribuia ca să-l remarce profesorii și să-l lase la catedră, căci se visa profesor universitar la Filosofie, exploatând-o în interes propriu: „Îmi amintesc de teancul de cărți pe care mi le aducea, citeam, notam, scriam cu pasiune, îndrăzneam să nu fiu de acord cu unul, cu altul, semn că pot gândi cu capul meu, fapt care îi extazia pe profesori” [2, p. 59], până în momentul când un tânăr lector a vizitat-o, i-a adresat diverse întrebări la care răspundea cu entuziasm, ca la final să-i arate propria lucrare. Nepăsarea, interesul propriu și abuzul de persoană de care a dat dovadă Leonid a determinat-o pe Vasilica să rupă această relație, care a durat șapte ani. El este cel care s-a opus, a căutat să fie iertat, căci înțelegea foarte bine că fără Vasilica nu poate avansa. L-a iertat, dar surprizele neplăcute au continuat până când Vasilica a renunțat cu totul la el, descoperindu-i setea de parvenire.

Cel de-al treilea bărbat din viața Buburuzei a fost Victor, cu care a făcut cunoștință când a fost invitată la radio. Victor „era omul bun la toate, și regizor de sunet, și operator, și fotograf, la o adică, pe la nunți, și fost dansator în ansamblul Joc în tinerețe, și încă nu mai știu ce...” [2, p. 84]. A cucerit-o din prima, nu doar pentru că era un bărbat frumos, dar privea frumos o femeie: „Îmi plăcea că se uită la mine ca la o femeie normală, că nu-mi vede picioarele debile și nu-mi bănuiește infirmitatea” [2, p. 85]. După ce îi este dat în vileag handicapul, Victor și Vasilica au început să înregistreze textele la ea acasă, trăind momentele cel mai fericite din viața ei. Cu Victor a trăit adevăratele sentimente, s-a simțit femeie, ocrotită, iubită, protejată, fericită.

„Trei epoci, trei lumi, trei bărbați” [2, p. 90]. Fiecare dintre aceștia și-au pus amprenta asupra personalității Vasilicăi Buburuze. Cu Inochentie a învățat să trăiască fără gândul morții, cu optimism, să lucreze și să supraviețuiască, a făcut măștișoare, a sculptat buburuze în lemn pe care le picta, iar ulterior frații lui le vindeau în piață. Cu Leonid a învățat la cele două facultăți, toată școala superioară a făcut-o alături de el, a învățat să comunice cu oamenii și să-i suporte așa cum sunt. Cu Victor a învățat să fie fericită, pe el l-a iubit cel mai mult. „Port în spate toți bărbații, fiecare în căsuța lui, păstrez atingerile, amintirile, clipele speciale, darurile pe care uneori le arunc din casă, măcar atât, dacă din amintire nu reușesc, știu cine și când mi-a dăruit o floare. La bărbații mei nu renunț, la nici unul” [2, p. 99], pentru că fiecare din ei i-a dat o lecție de viață, au călit-o și i-au format, într-un fel, caracterul. Fiecare eșec sau neînțelegere cu ei au motivat-o să meargă înainte, să-și descopere forțele interioare nebănuite, să o formeze ca femeie. Buburuza „*este un personaj totalmente atipic. Debordând de un optimism aparte care uneori se lasă fulminant înlocuit de o apatie tăcută, aceasta se încăpățânează să trăiască. Refuză cu vehemență să se complacă în neputința sa, iar acest lucru o face deosebită și memorabilă*” [4].

La nici 40 de ani, bolnavă fiind, Buburuza se simțea stoarsă de putere, abandonată de cei trei bărbați, murind puțin câte puțin. Finalul ei este unul tragic, își acceptă moartea lentă, fiind găsită fără suflare în apartamentul său, în căsuța la care visase toată viața, de sora sa. Scurte i-au fost zilele, dar pline de zumzetul și culorile buburuzei. S-a înălțat spre culmi asemenea zborului acestor mici vietăți, desfăcându-și frumos aripile pestrițe. A devenit ceea ce și-a dorit, a demonstrat că prin luptă și sacrificiu poți învinge. De la Vasilica Buburuz avem de învățat foarte multe: să ne iubim aproapele, să iertăm, să mulțumim celui de sus pentru orice realizare, să învățăm din urma eșecurilor, să fim fericiți. Căci zilele unui om sunt numărate, indiferent de durata și intensitatea lor. „*Ceea ce impresionează însă în povestea Buburuzei nu e numai modul în care vedea, de pe cuptorul unde e abandonată sau din scaunul cu roțile, lumea năvălind peste ea. Confesiunea ei nu e o lamentație. Principala sa calitate e curajul mărturisirii, modul tranșant în care își contemplă viața. Fără să se socotească o victimă, fără să pretindă milă sau înțelegere. Și fără rușine*” [3].

Istoria pe care o prezintă Liliana Corobca cititorului este una cu miez, transmițând prin personajul Vasilica Buburuz, personaj autentic, rupt din realitățile noastre, un mesaj destul de profund: să iubim viața și să nu ne lăsăm doborâți de eșecuri, să credem în zbor, să luminăm cu existența noastră lumea și să o facem mai bună.

Bibliografie

1. https://www.rri.ro/ro_ro/buburuza_un_nou_roman_al_liliane_corobca-2612076.
2. Corobca, L. Buburuza. Iași: Polirom, 2019.
3. Crețu, B. Normalitatea din scaunul cu roțile. In: Observator cultural, nr. 994, 8 august, 2019, <https://www.observatorcultural.ro/articol/normalitatea-din-scaunul-cu-rotile/>.
4. <https://filme-carti.ro/carti/un-altfel-de-zbor-dincolo-de-trup-buburuza-de-liliana-corobca-84657/>.